

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

**Дипломна робота
магістра**

**з теми «ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА»**

Виконала: здобувач другого
(магістерського) рівня вищої освіти,
групи DO1-M20,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньо-професійною програмою
Дошкільна освіта
Гарасим Ірина Іванівна

Керівник: **Галаманжук Л. Л.**,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Борисова Т. В.**,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА.....	8
1.1 Характеристика напрямів розвитку дітей у дошкільний період.....	8
1.2 Стан використання творів мистецтва у розвитку дітей в дошкільний період.....	13
1.3 Психолого-педагогічний аспект формування готовності майбутніх вихователів до використання творів мистецтва у професійній діяльності.....	19
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	32
2.1 Методи дослідження.....	32
2.2 Організація дослідження.....	35
РОЗДІЛ 3 ОВІТНЬО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА.....	37
3.1 Підготовленість майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.....	37
3.1.1 Стан підготовки чинних вихователів до використання творів мистецтва.....	38
3.1.2 Стан підготовки чинних вихователів до реалізації міжпредметних зв'язків із використанням творів мистецтва.....	43
3.2 Готовність майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.....	47
3.2.1 Стан готовності майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.....	47
3.2.2 Стан готовності майбутніх вихователів до реалізації міжпредметних зв'язків із використанням творів мистецтва.....	53
3.3 Організаційно-методичні умови підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва	57
Висновки до розділу 3.....	65
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми. Результати вивчення наукових джерел інформації [18; 19], власний досвід, пропозиції інших викладачів фахових дисциплін [17; 30] свідчать, що на сучасному етапі модернізації педагогічної науки продовжує залишатися протиріччя між необхідністю підвищення ефективності в розвитку дошкільників та готовністю майбутніх вихователів до цього виду діяльності з використанням різних засобів. Зокрема, перспективним на думку дослідників [19; 29; 32; 53; 57] у корекції фізичного розвитку, вдосконаленню мовленнєвої сфери, розвитку психічних процесів, інтелекту, дітей дошкільного віку є використання фізичної активності. У зв'язку з цим актуалізується проблема визначення особливостей організації, формування і реалізації змісту такої активності для вирішення різних за змістом завдань.

Аналіз, систематизація інформації літературних джерел та практичний досвід дозволили виявити протиріччя між змістом елементів системи підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників та станом розробленості: підходів до комплексного використання фізичної активності та творів пластичного мистецтва у цьому педагогічному процесі; відповідних компонентів, критеріїв і рівнів готовності майбутніх дошкільних педагогів до означеного виду діяльності; педагогічних умов реалізації визначеної системи формування такої готовності та досягнення високого результату у цьому.

Необхідність розроблення такої системи підготовки зумовлена низкою причин. Деякі з провідних були пов'язані з інтенсифікацією процесу розвитку дітей дошкільного віку через створення на заняттях предметно-розвивального середовища, що відзначається комплексним змістом та використаними засобами; з підвищенням позитивного емоційного забарвлення занять з різних розділів чинних програм розвитку дитини у

дошкільний період; формуванням якомога більш цілісного уявлення дитини про довкілля; різнобічним і гармонійним розвитком її особистості [29; 30; 32]; підвищенням зацікавленості до основного навчального матеріалу та одночасного формування інтересу до мистецтва [17; 18].

Водночас відзначаємо, що наявність системи підготовки, яку необхідно спроектувати, створює передумови для формування готовності майбутніх вихователів до комплексного вирішення завдань розвитку дитини за допомогою творів мистецтва, адже досягти мети можна тільки на засадах систематизованих наукових знань та способів діяльності з використанням усього багатства духовної і матеріальної культури людства [33, с. 23]. При проектуванні такої системи підготовки необхідно враховувати загальне розуміння поняття «система» ціле, що являє собою єдність частин, які закономірно розташовані та знаходяться у взаємозв'язку», та базові положення системного підходу в педагогічній науці, розроблені В. Беспалько, Т. Ільїною, В. Оконем, М. Лещенко, О. Поліщук [17; 18]. Основна ідея тут полягає у неможливості досягти успіху в педагогічному процесі при акценті на певний компонент системи та відсутності його взаємозв'язку з іншими компонентами системи [18; 33]. Також необхідно враховувати загальнонаукові положення про системний підхід, а саме: він є сукупністю загальнонаукових методологічних вимог, основу яких становить вивчення об'єктів або систем. До цих вимог належить: виявлення залежності кожного елемента від його місця і функцій у системі з урахуванням, що властивості цілого не зводяться до суми властивостей його елементів; з'ясування залежності міри впливу поведінки системи від особливостей її окремих елементів та властивостей структури; з'ясування способу взаємодії між системою і середовищем; розгляд системи як динамічного цілісного утворення, яке постійно модернізується, вдосконалюється.

Однією з необхідних і важливих умов підготовки висококваліфікованих вихователів до професійної діяльності є формування в них знань, умінь і компетентності у вирішенні різних завдань розвитку

дошкільників за допомогою комплексного використання фізичної активності та інших змісту, засобів, методів у напрямі створення на заняттях предметно-розвивального середовища. При цьому, практично повністю відсутні дослідження, спрямовані на розв'язання виокремленої наукової проблеми, що зумовлює потребу в розробленні дієвої системи підготовки майбутніх дошкільних педагогів до ефективного здійснення означеного виду професійної діяльності.

Наведені аргументи обумовили вибір теми дисертаційного дослідження: «Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва».

Роботу виконано згідно плану наукової роботи на 2019-2024 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді».

Роль авторки, як співвиконавиці теми, полягала у визначенні засад організаційного і методичного змісту, що стосуються підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.

Мета дослідження – дослідницьким шляхом визначити організаційно-методичні засади формування у майбутніх вихователів уміння використовувати засоби мистецтва для розвитку дошкільників.

Для досягнення означеної мети вирішували такі **завдання**:

1. Вивчити за даними джерел інформації теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.

2. Визначити стан сформованості готовності чинних вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.

3. Визначити стан підготовки майбутніх вихователів до використання творів мистецтва у розвитку дошкільників.

4. Обґрунтувати зміст організаційних і методичних умов підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва.

Об'єкт дослідження – розвиток дошкільників.

Предмет дослідження – використання майбутніми вихователями творів мистецтва для розвитку дошкільників.

Для вирішення поставлених завдань використовували комплекс адекватних **методів дослідження**. Такі завдання передбачали проведення дослідження, як на теоретичному, так і на емпіричному рівнях. Під час дослідження на теоретичному рівні використовували загальнонаукові методи. Зокрема, мова ведеться про аналіз, синтез, систематизацію, узагальнення і теоретичне моделювання. Використання комплексу таких методів сприяло дослідженню стану розробленості проблеми, яку досліджували, за даними джерел інформації.

Педагогічні методи, а саме спостереження, тестування та експеримент, який передбачав констатувальний етап, використовували для одержання даних про стан підготовки майбутніх вихователів до використання творів мистецтва у розвитку дошкільників.

Соціологічні методи використовували для одержання емпіричних даних, що стосувалися стану підготовки майбутніх вихователів до використання творів мистецтва у розвитку дошкільників за інформацією всіх учасників процесу.

Крім цього, було використано методи **математичної статистики**. Такі методи були необхідними, адже їхні результати сприяли адекватним аналізу й інтерпретації одержаних емпіричних даних. Забезпечувало зазначене використання основних одномірних статистик (середнього арифметичного, помилки середнього, стандартне відхилення).

Практичне значення одержаних результатів полягає в створенні позитивного освітнього середовища, застосування якого у практичній діяльності сприятиме поліпшенню стану підготовки здобувачів вищої освіти, які у майбутньому стануть вихователями у закладі дошкільної освіти, до розвитку дітей засобами мистецтва під час занять різного змісту.

Крім цього, проведеним дослідженням створюється можливість використовувати одержані дані у змісті лекційних, практичних, семінарських занять на педагогічному факультеті університету.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломного проекту магістра були апробовані на таких наукових конференціях: V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку фізичної культури спорту і туризму в сучасному суспільстві» (Івано-Франківськ, 2020), звітних науково-практичних аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020-2021).

Публікації. Основні результати дослідження за темою дипломного проекту магістра викладено в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 76 сторінках, з яких 67 – основного тексту, що містять 16 таблиць. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку 97 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні остаточно не розв'язаною залишається проблема підготовки здобувачів вищої освіти – майбутніх вихователів до використання творів мистецтва у розвитку дошкільників. Нагальна необхідність зумовлена тим, що однією з необхідних і важливих умов підготовки висококваліфікованих вихователів до професійної діяльності є формування в них знань, умінь і компетентності в історії мистецтва. Використання творів світового мистецтва як одного із засобів розвитку дошкільників може сприяти не тільки естетичному розвитку, але слугувати також підґрунтям для більш якісного й ефективного розв'язання інших розвивальних і виховних завдань дошкільної педагогіки.

2. Чинні вихователі віддають важливе місце ТМ у вирішенні різних завдань розвитку дитини. Але на практиці їх використовують епізодично та з низькою ефективністю, що зумовлено низьким рівнем готовності вихователів до здійснення такої діяльності. У зв'язку з цим респонденти пропонують упровадити комплекс заходів: створити необхідну методичну, матеріальну бази в закладі дошкільної освіти; переглянути зміст післядипломної освіти; удосконалити зміст підготовки майбутніх вихователів до використання ТМ у професійній діяльності.

3. Здобувачі вищої освіти – майбутні вихователі усвідомлюють важливість і необхідність застосовувати ТМ у розвитку дошкільників, мають особистий позитивний погляд на цю діяльність, що створює сприятливі умови для формування інтересу оволодіти відповідними знаннями, уміннями й навичками. Водночас, на поточний момент такі здобувачі не готові до використання ТМ у професійній діяльності.

4. Чинні вихователі та здобувачі вищої освіти – майбутні вихователі відзначають доцільність реалізації МПЗ на заняттях і виховних заходах із дошкільниками для ефективного вирішення завдань їхнього розвитку. Але за

їхньою інформацією у закладі вищої освіти цьому питанню приділяється дуже незначна увага, що не сприяє формуванню готовності майбутніх вихователів до реалізації МПЗ із використанням ТМ під час занять і виховних заходів із дошкільниками.

5. Для досягнення позитивного результату у формуванні готовності майбутніх вихователів до використання ТМ у професійній діяльності необхідно здійснювати освітню діяльність за напрямками, що сприятимуть розв'язанню двоєдиної проблеми. Одна з них – використання ТМ як змістової складової естетичного розвитку дітей, інша – як засіб реалізації МПЗ під час різних форм організації освітньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллина О. А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: учеб. пособие.* М. : Просвещение, 1990. 141 с.
2. Архангельский С. И. *Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы : учеб. пособие.* М. : Высшая школа, 1980. 368 с.
3. Бабанский Ю. К. *Педагогика.* М., 2003. 450 с.
4. Баловсяк Н. В. *Модель фахівця в контексті інформаційного суспільства. Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. праць.* Київ : Видавництво П/П «ЕМО», 2003. Вип. 2. С. 11-18.
5. Бахмат Н. *Формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до моделювання ролівої діяльності дошкільників: концептуальні підходи. Освітній простір України.* 2018. 12(12). С. 42-48. DOI:10.15330/esu.12.42-48
6. Бех І. Д. *Особистісно орієнтоване виховання.* Київ, 1998. 203 с.
7. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи заг. ред. О. В. Овчарук.* Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
8. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р. [та інші]. *Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня».* Тернопіль : Мандрівець, 2013. 264 с.
9. Богуш А. М. *Феномен «передшкільна освіта» в системі неперервної освіти. Наука і освіта.* 2011. № 4. С. 6-8.
10. Богуш А. М. *Дошкільна і початкова ланки освіти — сходинки наступності. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка.* 2017. № 28. С. 23-27.
11. Варій М. Й. *Загальна психологія : навч. посібник.* 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 968 с.

12. Василюк В. М., Ярмошук О. О. Соціокультурні принципи в сучасній науці та освітніх технологіях фізичної культури. *ScienceRise. Педагогічна освіта*. 2016. № 3(5). С. 4-8.

13. Ветлугина Н. А. Воспитание эстетического отношения ребенка к окружающему: основы дошкольной педагогики : учеб. пособие / Под ред. А. В. Запорожца, Т. А. Марковой. М. : Педагогика, 1990. С. 193-200.

14. Власова О. І., Марушкевич А. А. Основи психології та педагогіки : підручник. 2-е вид., перероб. Київ : Знання, 2011. 333 с.

15. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник. 3-е вид., стереотипне. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.

16. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте : учеб. пособие. М., 1991. 67 с.

17. Галаманжук Л. Л. Підготовка майбутніх дошкільних педагогів до комплексного використання творів пластичного мистецтва у вихованні старших дошкільників : дис...канд. пед. наук. 13.00.04 Тернопільський нац. пед. у-тет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2007. 240 с.

18. Галаманжук Л. Л. Деякі педагогічні аспекти корекції психофізичного стану дітей у дошкільних навчальних закладах. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт*. Серія № 15. 2013. Вип. 7 (33). Т. 1(А-М). С. 143–149.

19. Галаманжук Л. Л. Превентивний розвиток рухової активності дітей дошкільного віку : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 500 с.

20. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2019. 154 с.

21. Голота Н.М. Формування художніх і конструктивних умінь у майбутніх вихователів дошкільних закладів : автореф. дис. ...канд. пед. наук. 13.00.01 Нац. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2000. 21 с.

22. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. 2-е, доп. й виправл. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
23. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти : монографія. Київ : КНПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. 243 с.
24. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект : монографія. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2006. 331 с.
25. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту : О. В. Огнев'юк, К. І Волинець ; наук. кер. програмою : Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В. ; авт. кол. : Беленька Г. В., Белкіна Е. В., Богініч О. Л., Богданець-Білоskalенко Н. І. [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головне упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.
26. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.
27. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : дис... д-ра пед. наук : 13.00.01 Луганський нац. пед. ун-т імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. 481 с.
28. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: методологія. теорія, практика : монографія. Житомир : ЖДУ імені І. Франка, 2015. 400 с.
29. Дубогай О. Д. Інтеграція пізнавальної і рухової діяльності в системі навчання і виховання дітей : навч. посібник. Київ : Оріяни, 2001. 152 с.
30. Дубогай О. Д. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини. Київ : Шк. світ, 2006. 128 с.
31. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. 2012. №7(90). С. 135-137.

32. Єдинак Г. А. Рухова асиметрія у корекції психофізичного стану старших дошкільників. *Наук. праці КПНУ імені Івана Огієнка. У 5-ти томах.* 2011. Вип. 10. Т. 4. С. 61–64.

33. Загвязинский В. И. Теория обучений: современная интерпретация : учеб. пособие. М. : Изд-ий центр «Академия», 2001. 192 с.

34. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посібник. К.іів : Либідь, 2002. 304 с.

35. Зотеева Т. А. Формирование готовности студентов пединститутотв к эстетическому воспитанию дошкольников : автореф. дис. ...канд. пед. наук. 13.00.01 Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1992. 20 с.

36. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : монографія. Київ : Вища школа, 2004. 422 с.

37. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Вид. відділ ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.

38. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної ідеї / АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К., 1997. – 302 с. – Бібліогр.: с. 284-300.

39. Изобразительное искусство и художественный труд: 1-4 классы : учеб. пособие / Б. М. Неменский, Н. Н. Фомина, Н. В. Гросул и др. М. : Просвещение, 1991. 192 с.

40. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі : монографія / І. І. Доброскок, В. П. Коцур, С. О. Нікітчина [та ін.]. Переяслав-Хмельницький : Вид-во С. В. Карпук, 2008. 284 с.

41. Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році». Додаток 1 до листа МОН України від 20.05.2015 р. № 1/9-249 – Режим доступу:

https://99740a8a-339a-4fe8-a448-6460b46875c3.filesusr.com/ugd/7b8e3b_fd86e247e72b46eea5d0e40b98de6771.pdf – (8.11.2021)

42. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навч. посібник. Харків, 2016. 260 с.
43. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль : Мандрівець, 2014. 144 с.
44. Креч Д., Кранфильд Р. Факторы, определяющие решение задач. Хрестоматия по общей психологии: Психология мышления: учеб. пособие. М.: Издательство Московского ун-та, 1981. 327 с.
45. Куліш Р. В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності. *Науковий вісник мну імені в. О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2014. Випуск 1.45 (106). С. 73-77.
46. Левін-Щиріна Ф. С., Менджерицька В. В. Дошкільне виховання : навч. посібник. Київ : Радянська школа, 1940. 263 с.
47. Леонтьев А. А. Психология общения. 2-е изд., испр. и доп. М. : Смысл, 1997. 365 с.
48. Леонтьев Л. П., Гохман О. Г. Проблемы управления учебным процессом. Математические модели. Рига : Зинатне, 1984. 239 с.
49. Лещенко М. П. Технологии подготовки учителей к эстетическому воспитанию за рубежом : дис.... доктора пед. наук : 13.00.04. Київ, 1996. 382 с.
50. Линенко А. Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности : автореф. дис.... доктора пед. наук. 13.00.01 Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1996. 20 с.
51. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів : монографія. Слов'янськ : СДПУ, 2010. 148 с.
52. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985). Київ: Либідь, 1992. 196 с.

53. Мицкан Т. Характеристика здоров'язбережувальних технологій у дошкільних навчальних закладах. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура*. 2014. Вип. 20. С. 12-20.

54. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посібник. 5-те вид., доп. і перероб. Київ : [Б. в.], 2007. 656 с.

55. Навчання і виховання учнів 1 класу : метод. посіб. / Упорядник О. Я. Савченко. Київ : Початкова школа, 2019. 464 с.

56. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.

57. Носко М. О. Вплив занять фізичною культурою на розвиток дітей дошкільного віку. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2004. № 2. С. 67-75.

58. Олійник М. І. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах східної Європи : автореф...дис. доктора пед. наук : 13.00.01 Тернопільський національний пед. у-тет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2016. 40 с.

59. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник. Київ : Знання, 2009. 470 с.

60. Остапенко А. А. Теория педагогической системы Н. В. Кузьминой: генезис и следствия. *Человек. Сообщество. Управление*. 2013. № 4. С. 37-52.

61. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова та ін. ; за заг. ред. І. І. Загарницької. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.

62. Поліщук О. В. Підготовка студентів до естетичного виховання дошкільників засобами українського народного декоративно-прикладного

мистецтва : автореф. дис....канд. пед. наук. 13.00.01 Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1996. 21 с.

63. Половіна О. А. Дитина і мистецтво: сучасні аспекти поліхудожнього розвитку. *Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики* : Мат. Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ. 11.04.2014. С. 233-242.

64. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долина, Т. В. Дяченко [та ін.]. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 104 с.

65. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонов О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. [та ін.] : наук. керівник О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 452 с.

66. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку “Радість творчості” / Р. М. Борщ, Д. В. Самойлик. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.

67. Разборова Л. И. Психологические особенности формирования готовности студентов педвузов к работе в дошкольных учреждениях : автореф. дис. ...канд. пед. наук. 13.00.01 Моск. гос. пед. ин-т. М., 1978. 19 с.

68. Руденко Л.А. Вплив мистецтва на розвиток творчого потенціалу особистості. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2003. Вип. 2. С. 95-101.

69. Русова С. І. Теорія і практика дошкільного виховання : навч. посібник. Львів-Краків-Париж: Просвіта, 1993. 127 с.

70. Сакулина Н. П. Умственное воспитание на занятиях изобразительной деятельностью / Умственное воспитание дошкольников : учеб. пособие / Под ред. Н. П. Поддъякова. М. : Педагогика, 1972. С. 54-98.

71. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд. О. М. Байер, Л. В. Батліна, А. М. Богуш [та ін.]; наук. керівник акад. А. М. Богуш; за заг. ред. Л. В. Батліної. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 200 с.

72. Сірченко Л.І., Скиданова Л.Я. Декоративне малювання в дитячому садку. Альбом : навч посібник. Київ : Рад. школа, 1991. 63 с.
73. Слостенин В. А., Мищенко А. И. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя. *Советская педагогика*. 1991. № 10. С. 79-84.
74. Стась М. І. Формування естетичних творчих якостей та умінь майбутніх учителів засобами образотворчого мистецтва : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.01 Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2000. 20 с.
75. Теория и методика изобразительной деятельности в детском саду : учеб. пособие / В. Б. Косминская, Е. И. Васильева, Р. Г. Казакова и др. 2-е изд. перераб. и доп. М. : Просвещение, 1985. 255 с.
76. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : навч. посібник / Л. О. Мільто. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 156 с.
77. Фатеева Н. И. Формирование у студентов педвуза профессиональных умений по эстетическому воспитанию младших школьников : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.01 МГПИ. М., 1984. 20 с.
78. Флерица Е. А. Эстетическое воспитание дошкольника : учеб. пособие. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961. 319 с.
79. Шелестова Л. Світ у картинах художників. Альбом розвивальних завдань для дітей 5-7 років. Київ : Фенікс, 2019. 125 с.
80. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Рута, 2013. 280 с.
81. Щербаков А. И. Психология труда и личности учителя : учеб. пособие. вып. 1-й. Л. : Издательство ЛГУ, 1976. 144 с.
82. Abbs, P. (1989). *Art and the loss of art in an age of spilt science: a is for aesthetic*. London, 1989.
83. Clark, R. (1994). *Art education: A Canadian Perspective*. Toronto: Ontario Society for Education through Art.

84. Efland, A. (1990). Art education in the twentieth century: A history of ideas: Framing the Past. *Essays on art education*. Issue 18. pp.117-136.
85. Gaitskell, Ch., Hurwitz, Al. (1982). *Children and Their Art: Methods for the Elementary School*. New-York: Thames and Hudson.
86. Gibson, R. (1989). The Education of Feeling / In: *The Symbolic Order / Education P. Abbs*. London.
87. Greene, M. (1989). Art Horlds in School / In: *The Symbolic Order / Education P. Abbs*. London.
88. Houts, P. A. (1986). Conversation with junious Eddy. *Principal*. № 3. pp. 20-29.
89. Hughes, R. (1993). *The shock of the New: Art and the Century of Change*. New-York: Thames and Hudson, 1993. 444 p.
90. Lowenfeld, U. (1957). *Creative and mental growth*. New-York: Thames and Hudson.
91. Reid, L. (1989). The arts within a plural concept of knowledge. In: *The symbolic order / Education P. Abbs*. London: London Books.
92. Scrutton, R. (1989). Modern philosophy and the neglect aesthetics / In: *The Symbolic Order / Education P. Abbs*. London.
93. Spitz, E. (1994). Aesthetics for children: Some psychological reflection. *The Journal of Aesthetics Education*. № 3. pp. 63-76.
94. Storr, A. (1989). Individuation and Creative Process / In: *The Symbolic Order / Education P. Abbs*. London.
95. Taylor, R. (1992). *The visual arts in education*. London: Thames and Hudson.
96. Whitehead, A. (1964). *The aims of education*. New York: Mentor Books.

Список опублікованих праць за темою дипломної роботи магістра

97. Гарасим І., Галаманжук Л., Єдинак Г. Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників.

Актуальні проблеми розвитку фізичної культури спорту і туризму в сучасному суспільстві. Зб. тез матеріалів V Міжнародної наук.-пр. конф. (27 листопада 2020, м. Івано-Франківськ) / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Електронне видання. Івано-Франківськ, 2020. С. 44-45.